

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

**“ПОРІВНЯЛЬНА СТИЛІСТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ
ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ”**

(для бакалаврів спеціальності
“Переклад. Англійська мова”)

МАУП

Київ

ДП «Видавничий дім «Персонал»

2013

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовлено кандидатом педагогічних наук, завідувачем кафедри теорії та практики перекладу *Л. В. Сакун*

Затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу (протокол № 7 від 12.05.03)

Перезатверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу (протокол № 10 від 17.05.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Сакун Л. В. Навчальна програма дисципліни “Порівняльна стилістика англійської та української мов” (для бакалаврів спеціальності “Переклад. Англійська мова”). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2013. — 15 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Порівняльна стилістика англійської та української мов”, вказівки до самостійної роботи студентів, форми поточного та підсумкового контролю, вимоги до іспиту, питання для самоконтролю, а також список літератури.

Переклад — це перетворення інформації, поданої вихідною мовою, на інформацію мовою перекладу. Точний переклад здійснити неможливо, оскільки мови різняться як за граматичною будовою, так і за кількістю слів, до того ж відмінності культур так само впливають на спосіб і результати перекладу. При цьому якщо існують доволі точні варіанти порівняльних граматик і двомовних словників, у тому числі й для спів-відношення української і англійської мов, то практично немає жодних порівняльних довідників з культур різних народів.

Передбачається, що перекладач однаковою мірою володіє як культурою вихідної мови, так і тією, якою перекладає. Проте найчастіше перекладач приблизно оцінює, а відповідно і перекладає ті чи інші елементи або навіть категорії вихідного тексту в порівняльно-культурному плані.

Разом з тим тексти, що ґрунтуються переважно на загальнокультурних цінностях, успішно піддаються перекладу в разі зосередження перекладачем уваги на переданні загальних і універсальних понять, не перебільшуючи неперекладність стилістичних, емоційних і оцінних компонентів вихідної інформації, які здебільшого й створюють проблеми, оскільки мають різну маніфестацію в різних національно-культурних традиціях. Діапазон цих проблем доволі великий — від окремих елементів, які неможливо перекласти, до вихідного тексту, до того ж характер однієї й тієї самої проблеми змінюється залежно від напрямку перекладу.

Для того щоб стати спеціалістом високого рівня у сфері перекладу, необхідно опанувати комплекс теоретичних дисциплін разом з практичними заняттями з англійської мови.

Однією з найважливіших дисциплін у цьому ряду є “Порівняльна стилістика англійської та української мов”.

Специфіка курсу полягає в його орієнтованості на висвітлення питань стилістики мовлення і на текстовий рівень порівняльно-стилістичного аналізу. Після короткого огляду окремих загальнотеоретичних проблем порівняльної стилістики і порівняння базових засобів мовної образності з “культурними” конотаціями в обох мовах основну увагу слід зосередити на питаннях адекватного відтворення українською мовою семантики різножанрових текстів.

Мета викладання курсу “Порівняльна стилістика англійської та української мов” — сформувати у студентів чітке уявлення про порівняльну стилістику як макростилістичну (семантико-стилістичну)

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2013
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2013

дисципліну, що порівнює змістовні та стилістичні моменти оригіналу і перекладу, а також як макролінгвістичну дисципліну, що враховує лінгвістичні та екстралінгвістичні (літературознавчі, історико-культурні та ін.) фактори.

Основні завдання дисципліни:

- ознайомити студентів з теоретичними положеннями дисципліни;
- розвинути у студентів вміння й навички порівняльно-стилістичного аналізу;
- сприяти розвитку у студентів навичок застосування здобутих теоретичних знань на конкретному мовному матеріалі;
- навчити студентів літературному перекладу різножанрових текстів.

Лекції з курсу спрямовані на ознайомлення студентів з предметом порівняльної стилістики, її завданнями і проблематикою, деякими ключовими поняттями теорії мовленнєвих актів, функціональної стилістики та стилістики художнього мовлення, релевантними для перекладацької діяльності.

Завдання практичних занять полягають у тому, щоб розвинути у студентів навички порівняльно-стилістичного аналізу, вміння застосовувати здобуті в курсі знання на конкретному мовному та мовленнєвому матеріалі, визначати засоби створення загальної стилістичної тональності чи певного стилістичного ефекту в текстах оригіналу і перекладених.

Особлива увага при викладанні дисципліни приділяється формуванню у студентів навичок самостійного критичного мислення, вміння визначати “стилістичний ключ”, що сприяє адекватному відтворенню текстів первинної та вторинної семіотичних систем.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ПОРІВНЯЛЬНА СТИЛІСТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ
ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
1	Змістовий модуль I. Базові поняття дисципліни Предмет і завдання порівняльної стилістики

1	2
2	Комунікативна установка функціонального стилю мовленнєвого акту
3	Змістовий модуль II. Лексикологічні аспекти стилістики Лінгвокультурні одиниці англійської мови і способи їх перекладу українською мовою
4	Міфологізовані фразеологічні одиниці
5	Змістовий модуль III. Функціональні стилі Особливості перекладу різнотипних і різножанрових текстів публіцистичного стилю
6	Взаємодія публіцистичного та художнього стилів
7	Специфічні риси ораторського мовлення і їх відтворення в тексті перекладу
8	Норми англійського офіційно-ділового етикету і їх відтворення засобами української мови
9	Проблема експорту реклами у міжмовній комунікації
10	Авторизований статус перекладу наукового тексту
11	Емоційно-прагматичні засоби вираження авторської оцінки в наукових текстах і їх переклад
12	Змістовий модуль IV. Стиль художньої літератури Особливості стилю художньої літератури і його відмінність від інших функціональних стилів
13	Імпліцитність оригінального та перекладеного текстів
14	Загальні вимоги до перекладу драми
Разом годин: 54	

ЗМІСТ
дисципліни
“ПОРІВНЯЛЬНА СТИЛІСТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ
ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ”

Лекції

Змістовий модуль I. Базові поняття дисципліни

Тема 1. Предмет і завдання порівняльної стилістики

Мета: ознайомити студентів з основними поняттями, якими оперує порівняльна стилістика.

Питання для обговорення

1. Суміжні дисципліни.
2. Спільність завдань порівняльної стилістики і теорії перекладу.
3. Основні напрямки порівняльно-стилістичних досліджень (теоретико-перекладацький та семасіологічний).
4. Етапи порівняльного дослідження.

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Тема 2. Комунікативна установка функціонального стилю мовленнєвого акту

Мета: ознайомити студентів з основними поняттями комунікативної установки.

Питання для обговорення

1. Екстралінгвістичний контекст мовленнєвого акту.
2. Комунікативне завдання.
3. Комунікативна доцільність.
4. Комунікативно-функціональна та стилістична однорідність чи неоднорідність тексту.
5. Поняття жанрової домінанти.
6. “Прагматична адаптація” вихідного тексту з урахуванням особливостей нового адресату.
7. Фактор адресату при перекладі стилізованого тексту: переклад загальний та спеціальний.

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Змістовий модуль II. Лексикологічні аспекти стилістики

Тема 3. Лінгвокультурні одиниці англійської мови і способи їх перекладу українською мовою

Мета: ознайомити студентів з лінгвокультурними одиницями.

Питання для обговорення

1. Лінгвокультурні одиниці англійської мови і способи їх перекладу українською мовою.

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Тема 4. Міфологізовані фразеологічні одиниці

Мета: ознайомити студентів з міфологізованими фразеологічними одиницями.

Питання для обговорення

1. Біблійні фразеологізми.
2. Мовні метафори і художні порівняння.
3. Пареміологічний фонд мови (прислів'я і приказки як одиниці мовлення з розмитою прагматичною метою).

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Змістовий модуль III. Функціональні стилі

Тема 5. Особливості перекладу різнотипних і різножанрових текстів публіцистичного стилю

Мета: ознайомити студентів з особливостями перекладу різнотипних текстів.

Питання для обговорення

1. Статті з політичної, економічної, правової, моральної, мистецької проблематики.
2. Тексти інформативні (короткі газетні повідомлення, організаційні повідомлення).

3. Коментуючі тексти (передовиця, огляд, аналіз новин, репортаж, нарис).
4. Оцінюючі тексти (памфлет, фейлетон).

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Тема 6. Взаємодія публіцистичного та художнього стилів

Мета: ознайомити студентів із взаємодією публіцистичного та художнього стилів.

Питання для обговорення

1. Проблеми перекладу:
 - образність;
 - прецедентні тексти;
 - паронімія.

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Тема 7. Специфічні риси ораторського мовлення і їх відтворення в тексті перекладу

Мета: ознайомити студентів зі специфічними стилями ораторського мовлення.

Питання для обговорення

1. Специфічні риси ораторського мовлення і їх відтворення в тексті перекладу.

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Тема 8. Норми англійського офіційно-ділового етикету і їх відтворення засобами української мови

Мета: ознайомити студентів з нормами англійського офіційно-ділового етикету.

Питання для обговорення

1. Діловий лист і його різновиди: прохання, пропозиція, подяка, претензія.
2. Стратегія побудови “good news” letter і “no” letters (раціональні, етичні, емоційні чинники).

3. Найуживаніші словесні формули і їх українські відповідники.
4. Стилiстичні особливості контракту, меморандуму, резолюції, статуту.

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Тема 9. Проблема експорту реклами у міжмовній комунікації

Мета: ознайомити студентів з проблемами експорту реклами.

Питання для обговорення

1. Структура рекламного тексту і способи його передання в іншій культурі:
 - адекватний (повний) переклад;
 - переклад з трансформаціями, зумовленими лінгвістичними та культурологічними чинниками;
 - відсутність перекладу.

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Тема 10. Авторизований статус перекладу наукового тексту

Мета: ознайомити студентів з авторизованим статусом перекладу наукового тексту.

Питання для обговорення

1. Універсальні риси стилю наукової прози в різних мовах.
2. Різні типи і жанри сучасної наукової прози в порівняльно-стилістичному аспекті:
 - тексти гуманітарні й технічні;
 - тексти власне наукові (стаття, монографія, дисертація);
 - інформаційно-реферативні тексти (реферат, тези, автореферат, резюме);
 - науково-навчальні тексти (підручник, навчальний посібник);
 - науково-ділові (патент), науково-популярні тексти.

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Тема 11. Емоційно-прагматичні засоби вираження авторської оцінки в наукових текстах і їх переклад

Мета: ознайомити студентів з емоційно-прагматичними засобами вираження авторської оцінки.

Питання для обговорення

1. Емоційно-прагматичні засоби вираження авторської оцінки в наукових текстах і їх переклад.
2. Відтворення мовної особистості автора в сучасній науковій прозі: проблеми перекладу.

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Практичні заняття

Змістовий модуль IV. Стиль художньої літератури

Тема 12. Особливості стилю художньої літератури і його відмінність від інших функціональних стилів

Мета: ознайомити студентів з особливостями стилю художньої літератури.

Питання для обговорення

1. Стилістика художньої прози, поняття “стилістичний ключ”.
2. Відтворення ритму, образності, інтонації твору в перекладеному тексті.
3. Специфіка поетичного мовлення і пов’язані з нею проблеми перекладу.
4. Твори ліричного та епічного жанрів у порівняльно-стилістичній перспективі (вірш, балада, сонет, казка, оповідання, поема, роман).

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Тема 13. Імпліцитність оригінального та перекладеного текстів

Мета: ознайомити студентів з імпліцитністю оригінального та перекладеного текстів.

Питання для обговорення

1. Сигнали підтексту в оригіналі й перекладі.
2. Розкриття контрапункту тексту через переклад опорного змістового компонента.

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

Тема 14. Загальні вимоги до перекладу драми

Мета: ознайомити студентів із загальними вимогами до перекладу драми.

Питання для обговорення

1. Загальні вимоги до перекладу драми:
 - фонетичний аспект;
 - індивідуалізація персонажів;
 - спрямованість (адресність) реплік і множинність адресатів.

Література: а) основна [2; 4; 6; 9; 10];
б) додаткова [1; 3; 5; 7; 8]

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Вагомою складовою фундаментальної підготовки студентів є активне запровадження в систему академічної освіти їх самостійної теоретичної і практичної роботи, методичних рекомендацій для написання наукових рефератів, курсових, дипломних і магістерських робіт, а також бібліографічних покажчиків наукової, науково-методичної і художньої літератури.

Самостійна робота студентів передбачає:

- попередню підготовку до практичних занять;
- розв’язання ситуаційних завдань і вправ у позааудиторний час;
- підготовку до обговорення окремих питань;
- підготовку доповідей і рефератів англійською мовою;
- самостійне вивчення окремих питань тем курсу;
- огляд рекомендованої літератури англійською мовою.

ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Методи і форми поточного контролю індивідуальні: у процесі бесіди, дискусії, у вигляді тестів, індивідуальних і фронтальних опитувань.

Вагоме значення в роботі викладацького складу вищих закладів освіти має аналіз знань і вмінь студентів, що здійснюється після проведення поточного, граничного та підсумкового контролю. Співвідношення показників аналізу дає змогу скоригувати методи і форми навчальної роботи, здійснити відповідні заходи оптимізації навчального процесу.

Поточний контроль знань студентів передбачає щомісячне їх тестування з вивчених тем курсу. Підсумковий контроль у формі письмового іспиту здійснюється наприкінці семестру за наявності у студентів позитивних оцінок поточного контролю.

Екзаменаційна картка містить одне теоретичне питання і два практичних завдання:

- читання і переказ тексту відповідного напрямку;
- пояснення окремих термінів;
- вільна бесіда на запропоновану тему курсу.

Залік й іспит спрямовані на перевірку здобутих студентами знань з дисципліни, їх вміння визначати комунікативно-стильовий статус тексту, прокоментувати його семантико-стилістичні особливості й засоби їх відтворення в перекладі, пояснити стратегію перекладацького рішення в різножанрових текстах.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет і завдання порівняльної стилістики.
2. Суміжні дисципліни.
3. Спільність завдань порівняльної стилістики і теорії перекладу.
4. Основні напрямки порівняльно-стилістичних досліджень (теоретико-перекладацький та семасіологічний).
5. Етапи порівняльного дослідження.
6. Комунікативна установка функціонального стилю.
7. Екстралінгвістичний контекст мовленнєвого акту.
8. Комунікативне завдання.
9. Комунікативна доцільність.
10. Комунікативно-функціональна та стилістична однорідність чи неоднорідність тексту.
11. Поняття жанрової домінанти.
12. “Прагматична адаптація” вихідного тексту з урахуванням особливостей нового адресату.
13. Фактор адресату при перекладі стилізованого тексту: переклад загальний та спеціальний.

14. Лінгвокультурні одиниці англійської мови і способи їх перекладу українською мовою.
15. Міфологізовані фразеологічні одиниці.
16. Біблійні фразеологізми.
17. Мовні метафори і художні порівняння.
18. Пареміологічний фонд мови (прислів'я і приказки як одиниці мовлення з розмитою прагматичною метою).
19. Особливості перекладу різнотипних і різножанрових текстів публіцистичного стилю.
20. Статті з політичної, економічної, правової, моральної, мистецької проблематики.
21. Тексти інформативні (короткі газетні повідомлення, організаційні повідомлення).
22. Коментуючі тексти (передовиця, огляд, аналіз новин, репортаж, нарис).
23. Оцінюючі тексти (памфлет, фейлетон).
24. Взаємодія публіцистичного та художнього стилів.
25. Специфічні риси ораторського мовлення і їх відтворення в тексті перекладу.
26. Специфічні риси поетичного мовлення та їх відтворення в тексті перекладу.
27. Норми англійського офіційно-ділового етикету і їх відтворення засобами української мови.
28. Діловий лист і його різновиди: прохання, пропозиція, подяка, претензія.
29. Стратегія побудови “good news” letter і “no” letters (раціональні, етичні, емоційні чинники).
30. Універсальні риси стилю наукової прози в різних мовах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Арнольд И. В.* Семантика. Стилистика. Интертекстуальность. — СПб., 1999.
2. *Арнольд И. В.* Стилистика современного английского языка. — Л., 1981.
3. *Гачечиладзе Г.* Введение в теорию художественного перевода. — Тбилиси, 1970.

4. *Гиро П.* Разделы и направления стилистики и их проблематика. Новое в зарубежной лингвистике. Лингвостилистика. — М.: Прогресс, 1980. — Вып. IX. — С. 35–69.
 5. *Задорнова В. Я.* Словесно-художественные произведения на разных языках как предмет лингвопоэтического исследования. — М., 1992.
 6. *Зиновьева А. Ф.* Стилистика в аспекте обучения переводческой деятельности // Теория и практика перевода: Сб. науч. трудов. — М., 1987. — Вып. 295. — С. 136–143.
- Додаткова*
7. *Карабан В. І.* Переклад англійської наукової та технічної літератури. — К.: Наук. книга, 2001. — Ч. II.
 8. *Кусько К. Я., Тимошник О. М.* Контрастивна лінгвістика: проблеми, завдання, прикладна орієнтація // Іноземна філологія. — 1995. — Вип. 96.
 9. *Пономарів О. Д.* Стилїстика сучасної української мови. — Тернопіль, 2000.
 10. *Стилїстика англійського язика* / А. Н. Мороховский и др. — К., 1991.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Порівняльна стилїстика англїйської та української мов”	4
Зміст дисципліни “Порівняльна стилїстика англїйської та української мов”	6
Самостійна робота студентів	11
Форми поточного та підсумкового контролю.....	11
Питання для самоконтролю.....	12
Список літератури.....	13

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
 Редактор *І. В. Хронюк*
 Комп'ютерне верстання *О. Л. Лапшина*

Зам. № ВКЦ-3293

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
 Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
 03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
 03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
 суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*

Надруковано в друкарні ДП «Видавничий дім «Персонал»